

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. д-р Калина Христова

за кандидатурата за научна степен „Доктор“ в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.2. Изобразително изкуство на Панчо Кузманов Куртев и документите, представени за присъждане на научна степен “Доктор” както и научен труд на тема:

НОВИ АСПЕКТИ В СКУЛПТУРАТА НА ОТКРИТО, КАТО ПРАКТИКА В СКУЛПТУРНИТЕ СИМПОЗИУМИ, ПРОВЕДЕНИ В БЪЛГАРИЯ ОТ КРАЯ НА ХХ В. И НАЧАЛОТО НА ХХІ В.

СИНТЕЗ НА СКУЛПТУРАТА И ОТКРИТИТЕ ПРОСТРАНСТВА

Научен ръководител: доц. Валентин Савчев

Предоставената ми за рецензиране дисертация на Панчо Куртев се състои от 83 стр. текстова част и 82 стр. албум с приложения. Главните раздели на текстовата част са подредени в следната последователност: Увод, Изложение, съставено от 3 раздела, Заключение, Списък на използваната литература и списък на публикациите по темата.

I. *Актуалност и значимост на научния труд*

Темата, която е избрал докторантът се съотнася до доказването на зависимостите между скулптурата и нейната среда в контекста на скулптурния симпозиум и откритите пространства. Напоследък стана популярна дискусиата за естетическата стойност на някои скулптурни обекти в градската среда, дискусия, която стимулира по-задълбочено изследване и обмисляне на проблематиката на скулптурата в контекста на откритите пространства. Според докторанта, „излизайки от контекста на залата (галерията, ателиетата

и закритите пространства), скулптурата придобива ново значение, като изкуство в пряк контакт с окръжаващата ни среда, предназначена да заеме точното си място, като форма и част от определеното и пространство.“

Самото наличие на подобни дискусии в общественото пространство, в културните среди, в свързаните държавни институции, е доказателство за актуалността на темата. Докторантът аргументира своето намерение за научен анализ на скулптурата, излязла от контекста на залата (галерията, ателиетата и закритите пространства), придобивайки ново значение, като изкуство в пряк контакт с окръжаващата ни среда, предназначена да заеме точното си място, като форма и част от определеното и пространство.

Проектиране на скулптура за среда или обратното, е нов подход в практиката на скулптурните симпозиуми и подобни форуми в България през последните години, като част от световния опит. Някои от българските симпозиуми продължават традициите, заложи в Европа преди повече от половин век.

За един от основните мотиви на научното си изследване Панчо Куртев определя необходимостта да се познава и разбира историческото развитие на художествения ни опит в тази творческа област, за да може да се навлезе адекватно в проблематиката на този вид творби. С изследването си той реално успява да достигне до някои важни изводи, правейки анализ на историческото развитие на художествения ни опит в тази творческа област.

Това реално ни отвежда до практическата значимост в разглеждането на темата. Тук докторантът ни представя два основни проблема, които са обект на научното му изследване: синтез на скулптурата с откритите пространства – основни принципи на взаимодействие и тяхното изследване в практиката; доказване на зависимостите между скулптурата и нейната среда в контекста на скулптурния симпозиум. Изследването и познанието в тази посока би предотвратило само интуитивното структуриране на формата и организирането ѝ в определени пространства, често като украса или с неясно предназначение. В изследването си докторантът маркира някои основни отрицателни примери в българската практика, породени от различни зависимости и непознаване на реалните проблеми.

II. Основни част на научното изследване

В увода на научното си изследване, Панчо Куртев аргументира избора на темата и предпоставките за актуалността на нейната проблематика. Формулирани са обектът, предметът, главната хипотеза, целите и задачите на изследването, очертани са териториалният и хронологичният обхват, въведени са важни понятия и постановки, и са посочени водещите методи, които се използват.

Глава първа е обособена в три основни части. В първата част са разгледани някои аспекти на скулптурата през XX век съпътстващи скулптурния форум, като е направен паралел с проявите му. Втората част изследва възникването на скулптурния симпозиум в Западна Европа в исторически план. Проследяват се неговото развитие и рефлексии в световен план. Третата част проследява българската симпозиумна практика и акцентира на примери от края (на 90те години) на XX век.

Бих искала да се спра малко по-подробно на третата част на тази глава от дисертационния труд на Панчо Куртев, защото смятам, че тя задава основния акцент от приноса на това изследване, а именно – анализ и сравнение на скулптурния симпозиум в Западна Европа и българската симпозиумна практика. Тази част от изследването му прави хронология на развитието на симпозиумна практика в България. Преминавайки през различни периоди, анализирайки проведените симпозиуми, той успява да оформи три нерешени проблеми в българската симпозиумна практика. Произведенията, които не се доближават до проблематиката на симпозиумите са един от нерешените проблеми, според докторанта, защото те остават извън контекста на откритите пространства или често се използват за украса в публичното пространство, превръщат се в подвижни художествени експонати, несъобразени с обкръжаващата ги среда.

Вместо заключението от изследвания материал докторантът е обобщил много успешно твърдението, че възприемането на едно произведение в контекста на скулптурния симпозиум включва три основни компонента – творбата, средата в която се „намесва“ тя и

зрителя като участващ. Съотношенията между тях определят границите на произведението. Доминирането на един от тези компоненти може да обезсмисли останалите.

Глава втора има теоритичен характер. Разгледани са теоретични аспекти на формата и нейните основни принципи на организация, според теорията на формообразуването и теорията на композицията, разликата между техните специфични категории и понятия.

Тук важен акцент за проследяване в научното изследване са разгледаните аспекти в организацията на формата в теоретичните дисциплини. Докторантът прави паралел между две теоретични дисциплини касаещи сферата на изкуствата, науката за организация на формата, каквато е теорията на формообразуването и науката за художествената композиция. Достига до съждението, че въпреки честото припокриване на терминологията на основните понятия в двете дисциплини, между тях трябва да се прави категорична разлика, за което е много важно задълбоченото познаване на материята и ясното диференциране на смисловото съдържание.

След разглеждането на теорията на формообразуването и художествената композиция, моделирането на геометрични системи в контекста на художествените произведения, Панчо Куртев завършва изложението си в тази глава с акцент върху някои фактори и зависимости при взаимодействие на скулптурата и нейната среда.

Глава трета разглежда своето творчество и практика като участник в българската симпозиумна практика, някои проекти реализирани в съавторство с Арт група „7+1“ в периода от 1997-2015 г. Докторантът представя произведения, които са реализирани с определено отношение към конкретна среда и са изпълнени, както с традиционни материали метал, дърво, камък, така и с други съвременни изразни средства.

Безценна е възможността на Панчо Куртев да разгледа проблематиката на скулптурната симпозиумна практика, пречупвайки я през призмата на собственото си творчество, възгледи и разбиране за моделите в съвременното скулптурно изкуство, в което

средата и обектите са едно хармонично цяло, подчинено на определени принципи. Чрез самоанализ на творческия си подход, Панчо Куртев запазва фокуса на своето изследване.

III. Изводи и заключения

В **заключението** на дисертационния труд Панчо Куртев посочва, че резултатите от това изследване ще бъдат от полза на теоретичните изследвания в областта на образованието и тяхното приложение в развитието на визуалните изкуства. Въпреки, че темата за скулптурата на открито е огромна и със сигурност извън тези страници са останали много художници и техните произведения, опитът за анализ и синтез в обзорен формат на най-основните и характерни черти на художествената практика в скулптурния симпозиум е успешен. Изследването няма претенцията да бъде нова теория, има за цел да определи основните понятия, категории и принципи в разработката на конкретна ситуация и да докаже основната теза на изследването – целостта между скулптурата и окръжаващата я среда, като компоненти на един организъм.

Като твърдение, което най-добре отразява целите и резултатите на настоящето научно изследване е убеждението на докторантът, че без познаването на теорията на формообразуване, като базов фактор, поставяйки акцента изцяло върху композиционния анализ, съвременното изобразително изкуство губи именно своята „изобразителна“ изказност и се превръща в чисто социално, политическо, модерно явление.

IV. Приноси на дисертационния труд

Приносите на дисертационния труд са изведени от докторанта в пет основни направления, ще се спрем само на някои от тях, определяйки избора си на базата на тяхната значимост, заложена от поставените цели и задачи в дисертационния труд.

Научната разработка дава исторически преглед на проявите на „движение симпозиум“, които няма данни да са синтезирани в подобен теоретичен труд на българската критика.

Научното изследване ни представя понятия и концепции за реализиране на скулпурни обекти в среда, запознава ни с идеологията на симпозиумната практика, анализирайки примери и автори, както в България, така и в чужбина.

Докторантът е направил сериозно проучване на влиянието на скулптурния симпозиум в Европа върху българската симпозиумна практика от 80те години на XX век до наши дни. Това проучване е основата на анализа на развитието на симпозиума в българската практика, анализирани са слабостите и са показани примери за тяхното разрешаване.

Едно от най-ценните качества на това научно изследване са проследените изяви в творчеството на български автори от този период, касаещи синтеза между произведението и средата. Може би, по-ценно от това е реалната възможност на докторанта да представи изкуството си в контекста на разглеждатата тема или да зададе параметри за адекватни, творчески решения и концепции в скулптурата в среда и скулптурната симпозиумна практика в България.

Панчо Куртев е скулптор с творчески опит в областта на скулптурните симпозиуми, който винаги търси идеята за художествена намеса в откритите пространства при реализирането на проектите си. Това го занимава от години, превръщайки изкуството му в процес на постоянни експерименти. Представените авторски произведения са примери за личен опит и различните му търсения в контекста на изследването.

Научната му разработка би могла да послужи за още по-задълбочено проучване на скулптурните симпозиуми, още по-обширно сравнение между българската практика и международния опит. Смятам, че дисертацията би могла да бъде оформена като учебен материал, необходим в художествената педагогическа практика.

V. *Обобщение*

Авторефератът правилно отразява съдържанието на дисертационния труд. Докторатът е отлично структуриран логически и представя ясно целите и задачите на изследването. Хипотезата на докторанта и формулираната цел са защитени много добре. На лице са и горе изброените приноси на дисертацията.

VI. *Заключение*

Оценявам научните качества и приноси на изследователската работа и научния труд на Панчо Кузманов Куртев, неговата завършеност и коректност, неговата научна и творческа значимост, личния принос на докторанта и практическата полезност и актуалност на изследвания проблем. Предлагам на уважаемите членове на научното жури да дадат съгласието си за присъждането на образователна и научна степен „Доктор” на Панчо Кузманов Куртев по шифър 8.2 „Изобразително изкуство“

21.09.2018 г.

гр. София

(доц. д-р Калина Христова)